

memo

Aan: DLV Advies
Van: Laneco

Datum : 7 november 2019

Betreft: Kornpad 3 te Dussen

1 Inleiding

V.o.f. Verkooijen is voornemens om een boerderij van 44 Ha aan te kopen aan het Kornpad 3 te Dussen. Voorwaarde van deze aankoop is dat de grond rondom de boerderij gebruikt kan worden voor de aanplant van een laagstam boomgaard.

De betreffende percelen liggen in het bestemmingsplan 'Buitengebied gemeente Werkendam' (nu gemeente Altena) en hebben de aanduiding Enkelbestemming Agrarisch. Met de voorgenomen aanplant van fruitteelt wordt voldaan aan de voorwaarden voor de 'Agrarisch' aangewezen gronden.

Voor de aanplant van de boomgaard is een omgevingsvergunning nodig. Een van de toetsingskaders hierbij is een onderdeel uit het gemeentelijke landschapsbeleid. Er mag geen onevenredige afbreuk worden gedaan aan het 'behoud van openheid' van het landschap.

De gemeente heeft hierop het verzoek gedaan om deze 'behoud openheid' door een landschapsdeskundige te laten beoordelen. Laneco is gevraagd om als landschapsdeskundige op te treden en het effect op de openheid te toetsen.

2 Onderzoeksmethode

Voor dit onderzoek is op 5 november 2019 een bezoek aan het gebied gebracht om ter plaatse de situatie op te nemen, en de omgeving te beschouwen. Verder is op basis van historische gegevens een kaart van de historie en opbouw van het gebied bekeken. Daarna is op basis van objectieve argumenten nagegaan of de ingreep effecten heeft op de openheid, en of deze effecten een onevenredige afbreuk aan de openheid doen.

3 Gebiedsomschrijving

Het Kornpad 3 ligt in het buitengebied van de gemeente Altena, nabij de dorpen 'Korn' en 'Dussen'; waarbij het buurtschap Korn in het westen ligt en het dorp Dussen in het zuiden. Een strook lintbebouwing verbindt deze dorpen met elkaar. Ten noordwesten van het Kornpad 3 ligt een bos, ten oosten van het plangebied liggen open agrarische velden.

In de ruime omgeving zijn vooral zeer open agrarisch gebruikte polders aanwezig met wijdse openheid. In deze gebieden staan alleen verspreid agrarisch erven, en langs enkele wegen laanbeplantingen.

In het gebied ten noorden van Dussen is verhoudingsgewijs het minst sprake van een wijds en open landschap. Verschillende objecten en begroeiingen liggen direct in het zicht, waardoor de openheid wordt beperkt. In dit gebied liggen bossen ten noorden en noordwesten, en zijn boomgaarden aanwezig. In de directe omgeving is ook veel sprake van maisvelden, die de openheid nu ook al beperken in de zomer en nazomer.

Nabij de A27 en in het gebied tussen Korn en Dussen is sprake van de aanwezigheid van laagstamfruitakkers. Tussen Korn en Dussen ligt hierbij de grootste concentratie laagstamfruitgaarden.

Het landschap vanaf het Kornpad en de Noorderveldseslag richting Dussen en Korn

Het plangebied (maisakker) en het plangebied vanaf de overzijde van de plas in zuidelijke richting genomen.

4 Historische ontwikkeling

Van oudsher werden al vroeg in de Nederlandse geschiedenis de dorpen gesticht op de rivierduinen. Zo ook het dorp Dussen, wat aan het gelijknamige riviertje is gesticht, en al rond 1200 aanwezig was. Het dorp Dussen bestaat eigenlijk uit drie voormalige heerlijkheden: Munsterkerk, Muilkerk en Heeraartswaarde. In de omliggende kleigronden werden de gewassen geteeld, waarbij de lichtere en hoger gelegen gronden in cultuur werden gebracht. De lager gelegen zware komkleigronden, werden pas later ontgonnen toen er betere dijken en ontwateringstechnieken waren.

Het plangebied ligt in een komkleigebied wat pas laat (rond 1930) is ontgonnen. De omliggende gronden waren toen al in cultuur gebracht.

Al vroeg zijn in het gebied tussen Dussen en Korn ook boomgaarden aanwezig. In de jaren 50 zijn zelfs (voordie tijd) vrij forse percelen aanwezig. In deze jaren waren dit hoogstamboomgaarden, die effectief vrij open bosgebieden vormden van hoog opgaande fruitbomen. In de jaren 70 van de vorige eeuw werden vrijwel alle hoogstamboomgaarden gekapt met een rooipremie van de overheid, en vervangen door laagstam productieboomgaarden.

In het gebied tussen Dussen en Korn is dit ook gebeurt gezien de historische kaarten. Sindsdien is het oppervlakte laagstamboomgaarden verder uitgebreid, zodat de zone ten oosten van de lintbebouwing tussen Dussen en Korn nu voor de functie wordt gebruikt.

5 Beoogde ingrepen

De beoogde ingrepen bestaan uit het omvormen van de landbouwgronden rond de boerderij aan het Kornpad 3 te Dussen naar laagstamboomgaard (appels en peren). Dit gewas zal ongeveer 3 meter hoog worden. De omliggende windschermen zullen ongeveer 3,5 meter hoog worden.

Boomgaard in de omgeving

Het totaal oppervlak bestaat uit 44 hectare. De voorgenomen uitbreiding zal bestaan uit 16 ha peren (Conference) en 27 ha appels (Kanzi, Elstar en Tessa). Deze bomen worden in haagvorm geplant.

 = aan te planten percelen

6 Effecten op de openheid

De eerste conclusie die moet worden getrokken is dat er door de voorgenomen ingreep wel sprake is van de aantasting van de openheid van het landschap. Immers, er wordt in plaats van gras, of tijdelijke verstorende gewassen (mais) een permanent verstorend gewas aangelegd/aangeplant.

Echter, in dit advies zullen wij beargumenteren dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de openheid van het landschap in de gemeente. Hierbij merken wij het volgende op:

Het land tussen Dussen, Korn en de noordelijke bosgebieden is het minst open landschap in de omgeving van Dussen. Historisch gezien is dit te verklaren door de vroege ontginningsgeschiedenis, waardoor veel oude elementen, wegen, bossen en bebouwing in het gebied aanwezig zijn. Het landschap rondom Dussen is daarom vanuit de historie al minder open dan nieuwere ontginningen in de omgeving, met grotere kavels en weidse landschappen.

Aan alle zijden (gezien vanuit het plangebied) zijn ruim voor de horizon bomen, bebouwing en andere opgaande elementen zichtbaar. Aan de westzijde grenst de planlocatie aan bestaande laagstamboomgaarden. De enige andere nabijgelegen boomgaard is een productieboomgaard tegen de snelweg A27. Ten noordwesten liggen enkele oude bosgebieden, die al op vroege historische kaarten aanwezig zijn. Tot in de jaren 40 waren hier meer bossen aanwezig dan nu het geval is.

Landschappelijk gezien zou de nu voorgestelde locatie de meest passende zijn. Dit mede gezien de historische aanwezigheid van boomgaarden nabij Dussen en de relatieve beperkte openheid van het landschap ter plaatse. In de de noordelijke gelegen agrarische gebieden (ten noorden van de Midgraaf, ten oosten en westen van Dussen en Korn) is veel meer sprake van openheid en wijde gezichten. Gezien de omgeving en alternatieve locaties in de nabijheid is de onderzochte locatie de meest voor de hand liggende, die het minst leidt tot aantasting van de openheid. Daarom is ons inziens geen sprake van een onevenredige aantasting.

Verder betreft het gewas van 3-3,5 meter hoog geen zodanig hoog en belemmerend beeld dat vanuit het perspectief van de horizon sprake is van een sterke vervuiling van de openheid.

De aantasting betreft het aanleggen van een laagstam productie boomgaard. Dit leidt weliswaar tot een aantasting van de openheid op lokaal niveau, maar is geen sprake van een onomkeerbare situatie. Indien de productiefunctie in de toekomst weer zou worden gewijzigd naar regulier agrarisch gebruik, is de openheid weer als vanouds hersteld.

Verder wordt ten noorden van de locatie, aan de Midgraaf, in een veel opener en wijdsere deel van het landschap, een boomgaard van 17 hectare verkocht aan een akkerbouwer. De aanwezige boomgaard wordt gerooid. Dit houdt in dat op een plek waar sprake is van meer openheid dan rondom de planlocatie, de openheid van het landschap juist wordt versterkt. Dit heeft een positief effect op de beleefbaarheid, doorzicht en wijdsheid van het noordelijk gelegen open landschap rond de Midgraaf.

7 Conclusie en samenvatting

De aanleg van 44 hectare laagstamboomgaard ten noorden van Dussen, en aansluitend op bestaande laagstamboomgaarden dient conform gemeentelijke kaders te worden getoetst aan het kenmerk openheid. Er mag geen sprake zijn van een onevenredige aantasting van de openheid.

Gezien de ligging van de locatie is de nu aangedragen locatie waarschijnlijk de meest ideale. De locatie zal wel de openheid beïnvloeden, maar gezien de omgeving met veel opgaande elementen, de aansluiting op andere laagstamboomgaarden en het historische perspectief met de aanwezigheid van fruitteelt, en een relatief kleinschalig en minder open landschap, zijn de effecten op de openheid niet onevenredig van aard.

In een meer open landschap, rond de Midgraaf, wordt een boomgaard van 17 hectare gerooid en omgevormd tot akker. In dit open landschap wordt daarmee een positieve impuls gegeven aan de openheid.

Verder is nu ook al veel tijdelijke aantasting (mais), en is het gebruik als boomgaard niet onomkeerbaar. Ook dit draagt ons inziens bij aan de conclusie dat er geen sprake is van een onevenredige aantasting van de openheid van het landschap.

De hoogte van 3 meter is zodanig beperkt dat vanuit het zicht vanaf de horizon nauwelijks sprake is van een verstorend element.